

Õiguskantsler

Riigikogu Keskkonnakomisjon
keskkonnakomisjon@riigikogu.ee

Teie

nr

Õiguskantsler 7.02.2013 nr 18-1/130188/1300649

Arvamus jahiseaduse eelnõu 351 SE kohta

Lugupeetud keskkonnakomisjoni esimees

Riigikogu menetluses on Vabariigi Valitsuse algatatud jahiseaduse eelnõu 351 SE. Arvestades, et olen ühe oma varasema menetluse raames analüüsinud mõningaid kehtiva jahiseaduse põhiseaduspärasuse küsimusi ning et ka hetkel Riigikogu menetluses oleva jahiseaduse eelnõu koostamise käigus on minu poole pöördunud mitmed avaldajad, otsustasin juhtida Riigikogu tähelepanu jahiseaduse eelnõu pinnalt kerkivatele võimalikele probleemidele.

Puudutan käesolevas kirjas esmalt lühidalt oma 2010. aasta menetluse tulemusel keskkonnaministrile saadetud märgikirjas esitatud seisukohti jahipiirkonna kasutusõiguse loa andmise menetluse ja loa kehtivuse kohta. Seejärel osutan jahiseaduse eelnõu 351 SE (edaspidi: *jahiseaduse eelnõu; JahiS eelnõu*) võimalikele probleemkohtadele.

Rõhutan siinkohal siiski, et arvestades minu pädevuse piire ning asjaolu, et eelnõu on olnud pidevas muutumises, ei saa käesolevat kirja käsitleda jahiseaduse eelnõu kõikehõlmava põhiseaduslikkuse analüüsina. Osutan siinkohal eelkõige neile küsitavustele, mis on seotud minu 2010. a märgukirjaga. Kiri tugineb mulle Riigikogu kodulehelt kättesaadavale jahiseaduse eelnõu esialgsele analüüsile.

1. Õiguskantsleri 2010. aasta märgukiri

Algatasin 2009. aastal mulle laekunud avalduse alusel menetluse analüüsima kehtiva jahiseaduse (edaspidi: *JahiS*) jahipiirkonna kasutusõiguse loa andmise regulatsiooni olukorras, kus ühe jahipiirkonna kasutusõiguse saamiseks on esitatud kaks või enam taotlust ja kõik taotlejad ei nõustu neile ühise jahipiirkonna kasutusõiguse andmisega (*JahiS* § 11 lg 4)¹. Samuti analüüsisin

¹ *JahiS* § 11 lg 4 sätestab: „Kui ühe ja sama jahipiirkonna kasutusõiguse saamiseks on esitatud kaks või enam taotlust ja kõik taotlejad ei nõustu nendele ühise kasutusõiguse andmisega, eelistatakse taotlejat, kelle jahipidamisõigust omavatest füüsilistest isikutest liikmete maaomandi kogupindala taotletavas jahipiirkonnas on suurim ja sealjuures vähemalt 10 protsendi võrra suurem järgmise taotleja liikmete maaomandi kogupindalast samas jahipiirkonnas. Kui kahe pindalaliselt suurima taotleja jahipidamisõigust omavate füüsilisest isikust liikmete maaomandi kogupindalade erinevus taotletavas jahipiirkonnas ei ületa 10 protsenti, siis eelistatakse taotlejat, kes kaasab jahipiirkonna

selle menetluse käigus jahipiirkonna kasutusõiguse loa kehtivusega seotud küsimusi (JahiS § 14 lõiked 1–2)².

Menetluse tulemusel asusin seisukohale, et JahiS § 11 lg 4 ning § 14 lõiked 1–2 ei ole kooskõlas põhiseaduse (edaspidi: PS) §-s 19 sisalduva üldise vabanduspõhiõiguse ja PS §-s 12 sätestatud üldise võrdsuspõhiõigusega nende koostoimes. Seda põhjusel, et jahiseaduse regulatsioon võimaldab olukorras, kus jahipiirkonna kasutusõiguse taotlejaid on enam kui üks, anda jahipiirkonna kasutusõiguse luba sisuliselt kuni 20 aastaks taotlejale, kelle (võimalik et) väikesearvulisele liikmeskonnale kuulub tegelikult vaid väike osa jahipiirkonna maaomandist, samas kui jahipiirkonna kasutusõiguse loast jääb ilma mõni suurema liikmeskonnaga jahiselts, kellele taotletavas jahipiirkonnas maaomandit ei kuulu. Leidsin, et kuigi n-õ omakandi meeste (s.t jahimeeste, kes on jahipiirkonda jäävate kinnisasjade omanikud) eelistamine jahipiirkonna kasutusõiguse andmisel võib iseenesest olla mõistlik, ei võimalda kehtiv regulatsioon saavutada jahiseaduse üldist eesmärki tagada jahilulukivaru säilitamine taastusvaruna võimalikult suurele arvule isikutele.

Eraldi pöörasin menetluse käigus tähelepanu jahipiirkonna kasutusõiguse loa kehtivuse pikkusele. Nimelt võimaldavad JahiS § 14 lõiked 1–2 anda jahipiirkonna kasutusõiguse loa koos pikendamisvõimalusega sisuliselt 20 aastaks ühele isikule (nt mittetulundusühingust jahiseltsile).

Oma menetluse käigus jõudsin järeldusele, et kuigi seadusandja on jahipiirkonna kasutusõiguse loa sisuliselt 20 aastaks andmise võimalust õigustanud jahipiirkonna kasutaja investeeringute äratasuvusega ning jahimaade korraldamise perioodiga kooskõla tagamisega, ei ole jahipiirkonna kasutusõiguse nii pikaks ajaks ühele isikule andmine põhjendatud. Leidsin, et puuduvad arvutused, mis kinnitaksid, et jahipiirkonna kasutusõiguse loa tingimuste täitmiseks tehtavad investeeringud, sh jahindusrajatistesse (jahilulukite hooldustöödeks või jahipidamiseks vajalikud hooned, jahikoerte katsetusalad, söödapõllud, ulukeid peletavad ja suunavad ning nende elutingimuste parandamiseks ettenähtud muud rajatised) tehtud investeeringud, tasuks end ära üksnes nii pika perioodi jooksul. Samuti tõin esile, et sellisel pika kehtivusajaga loal on negatiivne tagajärg neile jahipiirkonna kasutusõiguse loast huvitatud jahipidajatele, kellel ei õnnestu jahipiirkonna kasutusõiguse luba (mh JahiS § 11 lõikes 4 sätestatud tingimustest tulenevalt) saada. Sellal kui osadele jahiseltsidele on tagatud sisuliselt 20-aastane jahipiirkonna kasutusõigus (kuid kellel ei ole seejuures kohustust jahilube mitte liikmetele müüa ega ka oma liikmeskonda suurendada), on jahipiirkonna kasutusõigusest ilma jäänud jahiseltsid ja/või üksikud jahimehed sunnitud jahti pidama riigile kuuluvates jahipiirkondades.

Selgitasin oma ülaltoodud seisukohti 12.07.2010 keskkonnaministrile saadetud märgukirjas.³ Kuna Keskkonnaministeriumis oli sellel hetkel koostamisel uue jahiseaduse eelnõu, siis tegin ministrile ettepaneku arvestada eelnõu koostamisel minu märgukirjas toodud tähelepanekute ja ettepanekutega.

Keskkonnaminister vastas minu märgukirjale 03.09.2010. Minister nõustus, et jahipiirkondade kasutusse andmiseks kehtestatud regulatsiooni eesmärgid ei realiseeru kehtiva jahiseaduse kontekstis soovitud kujul ning lubas seda uue jahiseaduse eelnõu koostamisel arvesse võtta.

kasutamisele suurema arvu jahipidamisõigust omavaid füüsilisi isikuid, kelle maaomand asub taotletavas jahipiirkonnas.”

² JahiS § 14 lõiked 1–2 sätestavad: „(1) Jahipiirkonna kasutusõiguse luba antakse kümneks aastaks (2) Jahipiirkonna kasutusõiguse luba pikendatakse järgmiseks kümneks aastaks, kui jahipiirkonna kasutaja on kuus kuud enne loa kehtivuse lõppemist esitanud loa andjale kirjaliku taotluse loa pikendamiseks.”

³ Õiguskantsleri 12.07.2010 märgukiri nr 6-1/091896/1004145.

2. Jahiseaduse eelnõu 351 SE

2.1. Jahiseltsi mitte kuuluvate ja jahipiirkonnas maad mitte omavate jahimeeste jahipidamisvõimalused

Eelkõige on mul uue jahiseaduse eelnõu pinnalt tekkinud küsimus, kas ja kuidas on jahipidamisõigus (sh eelkõige võimalus pidada jahti suurulukitele⁴) tagatud neile jahimeestele, kes ei ole ühegi jahipiirkonna kasutusõigust omava jahiseltsi liikmed ning kellele ei kuulu üheski jahipiirkonnas ka maaomandit⁵.

PS § 19 lg 1 sätestab üldise vabaduspõhiõiguse, mille kaitsealasse kuulub ka jahipidamine kui isiku vaba eneseteostuse viis.⁶ Jahipidamine ei ole piiramatu õigus – riik võib seda teatud tingimustel riivata.⁷ Et aga jahipidamine kui PS § 19 kaitsealasse kuuluva vabaduspõhiõiguse riive oleks põhiseaduspärane, peab selleks eksisteerima legitiimne eesmärk; samuti peab riive seda eesmärki silmas pidades olema proportsionaalne, s.t sobiv, vajalik ja mõõdukas eesmärgi saavutamiseks.

Riigikogu menetluses oleva jahiseaduse eelnõu pinnalt võib jõuda järeldusele, et isikute, kes omavad küll jahitunnistust, kuid kes ei ole samas ühegi jahipiirkonna kasutusõigust omava jahiseltsi liikmed ega oma ka üheski jahipiirkonnas maaomandit, võimalused jahti pidada on üpriski piiratud. Selgitan seda alljärgnevalt pikemalt.

JahiS eelnõu § 14 lg 1 sätestab, et jahipiirkonna kasutusõigus antakse jahipiirkonna kasutusõiguse loaga. Jahipiirkonna kasutusõiguse luba on õigus saada üksnes Eestis registreeritud juriidilistel isikutel ning riigiasutustel (JahiS eelnõu § 14 lg 2).

Olukorras, kus jahipiirkonna kasutusõiguse saab mõni Eestis registreeritud juriidiline isik (nt jahiselts⁸), ei ole sel isikul kohustust võtta oma liikmeks uusi jahimehi, kes sooviksid konkreetses jahipiirkonnas jahti pidada; samuti ei ole jahipiirkonna kasutusõiguse saanud juriidilisel isikul kohustust müüa näiteks teatud osa (suuruluki) jahilube jahiseltsi mitte kuuluvatele jahimeestele⁹. Sellest lähtuvalt ei saa hetkel jahiseltsi mitte kuuluvad jahimehed jääda oma jahipidamisõiguse

⁴ JahiS eelnõu §-st 5 ning § 22 lõikest 7 võib nende koostoimes järeldada, et suurulukitele on lubatud jahti pidada üksnes jahipiirkonnas, mille jahimaa pindala ühes ringpiiris on vähemalt 5000 hektarit. Suurulukite jahilube väljastab kas jahipiirkonna kasutaja jahipidamiseks jahipiirkonnas või Keskkonnaamet kasutusse andmata jahipiirkondades või jahimaadel, avaliku veekogu osas, mis jääb väljapoole jahipiirkonda, ning jahipiirkonnaga liitmata kaitstavatel loodusobjektidel (JahiS § 38 lg 3). Seega tuleb suurulukitele jahipidamiseks üldjuhul saada suuruluki jahiluba jahipiirkonna kasutusloa omajalt või teatud juhtudel Keskkonnaametilt.

Oma kinnisasjal on maaomanikel võimalus jahti pidada üksnes väikeulukitele (JahiS eelnõu § 6 p 1). Selleks, et pidada jahipiirkonnas, mille piirese maaomaniku kinnisasi jääb, jahti suurulukitele, on maaomanikul üldjuhul vaja saada jahipiirkonna kasutajalt suuruluki jahiluba.

⁵ Mõnevõrra paremas olukorras on need jahimehed, kes omavad mõnes jahipiirkonnas maad. JahiS eelnõu § 6 p 1 kohaselt on neil õigus korraldada oma maal väikeulukijahti, mille raames peab jahipiirkonna kasutaja neile tasuta jahilube väljastama (JahiS eelnõu § 38 lg 4). Maaomaniku õigus oma kinnisasjal jahti korraldada ei laiene suurulukitele.

⁶ RKÜKo 11.10.2001, nr 3-4-1-7-01, p 13.

⁷ RKÜKo 11.10.2001, nr 3-4-1-7-01, p 14.

⁸ Siin ja edaspidi viitan jahipiirkonna kasutusõiguse luba saama õigustatud juriidiliste isikute kontekstis jahiseltsidele, kes moodustavad eelduslikult jahipiirkonna kasutusõiguse lube taotlevate juriidiliste isikute enamuse.

⁹ Seda kinnitas minu 2010. a menetluse käigus esitatud teabe nõudmisele vastuseks saadetud 26.01.2010 kirjas nr 15-5/09/14800-3 ka keskkonnaminister.

realiseerimisel lootma võimalusele, et mõni jahiselts nad kas oma liikmeks võtab või neile jahilube müüb.¹⁰

JahiS eelnõu § 14 lg 2 p 2 järgi võib jahipiirkonna kasutusõiguse saada ka riigiasutus. Eelnõu seletuskirja¹¹ kohaselt võib riigiasutus jahipiirkonna kasutusõiguse saada juhul, kui tema põhimäärus seda ette näeb. Seletuskiri viitab, et ainsaks selliseks asutuseks on hetkel Eestis Riigimetsa Majandamise Keskus.

Toon esile, et minu 2010. aasta menetluse käigus esitatud teabe nõudmisele vastates rõhutas keskkonnaminister, et kuna mitte kõik jahimehed ei kuulu jahindusorganisatsioonidesse ning mitte kõik jahindusorganisatsioonid ei oma jahipiirkonna kasutusõigust, siis on just riigile jäetud jahipiirkonnad olulised jahipidamisõiguse realiseerimise seisukohast, võimaldades ka jahindusorganisatsioonidesse mitte kuuluvatel (aga ka jahipiirkonna kasutusõigust mitte omavatesse jahioorganisatsioonidesse kuuluvatel) jahimeestel jahti pidada¹². Seda kinnitab ka kehtiva jahiseaduse § 7 lg 2 punkt 6, mis sätestab, et riigile jäetava jahipiirkonna kasutajal on kohustus võimaldada mitteäriksel eesmärkidel jahipidamist jahimeestele, kellel ei ole jahipiirkonna kasutamise õigust.

Arvestades riigile jäetavate jahipiirkondade olulisust jahiseltsidesse mitte kuuluvate ning jahipiirkondades maad mitte omavate jahimeeste jahipidamisõiguse realiseerimise seisukohast, on oluline märkida, et jahiseaduse eelnõu ei näe ette riigi (täpsemalt Riigimetsa Majandamise Keskuse) kohustust jahipiirkonna kasutusõigust taotleda. Samuti ei nähtu eelnõust, et riik peaks üldse teatud arvu jahipiirkondi enda kasutusse jätma, et võimaldada seeläbi jahiseltsidesse mitte kuuluvatel ning jahipiirkonnas maad mitte omavatel isikutel jahti pidada. Nii ei sisalda jahiseaduse eelnõu ka ülalviidatud kehtiva JahiS § 7 lg 2 punktiga 6 sarnast sätet, mis kohustaks riigile jäetava jahipiirkonna kasutajat võimaldama mitteäriksel eesmärkidel jahipidamist jahimeestele, kellel ei ole jahipiirkonna kasutamise õigust.

Eelnevast lähtuvalt on mul tekkinud küsimus, kas ja kui võrd on uue jahiseaduse rakendamisel tagatud jahipiirkonna kasutusõigust omavasse jahiseltsi mitte kuuluvate ning maad mitte omavate jahimeeste võimalus jahti pidada.¹³

Selguse huvides märgin, et iseenesest pole välistatud, et jahimeestel, kes ei kuulu ei jahiseltsi ega oma ka üheski jahipiirkonnas ise maad, võib olla võimalus osta teatud ulatuses väikeulukite jahilube jahipiirkonda kuuluvate kinnisasjade omanikelt. Sellele võimalusele viitab JahiS eelnõu §

¹⁰ Ka üks minu poole pöördunud jahimehest avaldaja on kurnud sama probleemi – jahiselts, mille poole ta pöördus, teda oma liikmeks ei võtnud ega väljastanud samas jahilube ka enda liikmeks mitte olevatele jahimeestele.

¹¹ Jahiseaduse eelnõu seletuskiri on kättesaadav internetis: <http://www.riigikogu.ee>.

¹² Keskkonnaministri 26.01.2010 kiri nr 15-5/09/14800-3.

¹³ JahiS eelnõu § 22 lg 4 punktides 6–7 nähtub, et kasutusse andmata jahipiirkonnas või jahimaal või avaliku veekogu osas, mis jääb väljapoole jahipiirkonda, samuti jahipiirkonnaga liitmata kaitstaval loodusobjektidel korraldab jahipidamist Keskkonnaamet. JahiS eelnõu § 22 lg 5 järgi kehtestab eelnimetatud juhtudel jahipidamise korraldamise alused ning jahiluba kehtivuse aja ja hinna ulukite lõikes keskkonnaminister määrusega. Kõnealustel juhtudel annab jahilube Keskkonnaamet (JahiS eelnõu § 38 lg 3 p 2). Kuna JahiS eelnõu § 22 lõikes 5 viidatud keskkonnaministri määruse täpne sisu pole veel teada, siis ei ole hetkel võimalik ka põhjalikumalt hinnata, kas ja kui võrd võiks jahiseltsi mitte kuuluvate ning jahipiirkonnas maad mitte omavate jahimeeste jahipidamisvõimalusi parandada võimalus pidada jahti JahiS eelnõu § 22 lg 4 punktides 6–7 toodud piirkondades. Jahiseaduse eelnõu seletuskirjale lisatud keskkonnaministri määruse kavand „Jahipidamise korraldamise alused ning jahiluba kehtivuse aeg ja hind kasutusse andmata jahipiirkonnas või jahimaal või avaliku veekogu osas, mis jääb väljapoole jahipiirkonda ning kaitstaval maal, mis ei ole liidetud jahipiirkonnaga” on kättesaadav internetis: <http://www.riigikogu.ee>.

6 p 1, mis annab maaomanikule õiguse korraldada oma maal seaduses sätestatud ulatuses ja korras väikeulukijahti, koostoimes JahiS eelnõu § 38 lõikega 4, mis kohustab jahipiirkonna kasutajaid andma kehtiva jahitunnistuse alusel tasuta väikeulukite jahilube oma kinnisasjal jahti pidavale maaomanikule või tema määratud isikutele. Samas tuleb mainida, et maaomanikel ei ole kohustust oma maal väikeulukite jahti korraldada ega väikeulukite jahilube eespool kirjeldatud viisil maata ning jahiseltsidesse mitte kuuluvatele jahimeestele võimaldada. Samuti puudutab kirjeldatud võimalus üksnes väikeulukite küttemist; suurulukitele jahipidamine eeldab jahiseaduse eelnõust nähtuvalt seevastu üldjuhul jahipiirkonna kasutusõigust (JahiS eelnõu § 5 ning § 22 lg 7), mida saavad taotleda üksnes Eestis registreeritud juriidilised isikud ja riigiasutused.

Eeltoodu vahekokkuvõttena leian, et kuna ühelt poolt pole jahipiirkonna kasutusõiguse saanud juriidilistel isikutel kohustust jahilubasid enda liikmeks mitte olevatele jahimeestele müüa ega ka soovijaid oma liikmeks võtta ning teisalt pole selge, kas ja kui paljude jahipiirkondade kasutusõiguse plaanib endale jätta või edaspidi taotleda riik, **võivad jahipiirkonna kasutusõigust omavasse jahiseltsi mitte kuuluvate ning jahipiirkonnas maad mitte omavate jahimeeste võimalused (iseäranis suurulukitele) jahti pidada olla kavandatava jahiseaduse raames üpriski piiratud.**

2.2. Jahipiirkonna kasutusõiguse loa kehtivus

Kirjeldatud jahipidamisõiguse realiseerimise piirangutega haakub minu hinnangul ka küsimus jahipiirkonna kasutusõiguse loa kehtivusest. Nagu juba eespool viitasin, asusin ma oma 2010. aastal seisukohale, et kehtivas jahiseaduses sätestatud võimalus anda jahipiirkonna kasutusõiguse luba pikendamisvõimalusega kokku 20 aastaks ühele jahiseltsile ei ole (koostoimes kriteeriumitega, millest jahipiirkonna kasutusõiguse andmisel lähtutakse) kooskõlas põhiseadusega. Hetkel Riigikogu menetluses olev jahiseaduse eelnõu näeb aga ette, et jahipiirkonna kasutusõiguse luba antakse kas Eestis registreeritud juriidilisele isikule või riigiasutusele tähtajatult.¹⁴

Leian, et olukorras, kus jahipiirkonna kasutusõigust omavasse jahiseltsi mitte kuuluvate ning jahipiirkonnas maad mitte omavate jahimeeste võimalused jahti pidada näivad kavandatava jahiseaduse regulatsiooni valguses olevat küllaltki piiratud, suurendab tähtajatut jahipiirkondade kasutusõiguse andmine selle riive intensiivsust veelgi.

On mõeldav, et jahipiirkonna kasutusõigust soovivad taotleda ka need jahiseltsid, kellel hetkel jahipiirkonna kasutusõigust ei ole¹⁵, samuti võivad jahitunnistust omavad jahimehed, kes ei ole hetkel ühegi jahiseltsi liikmed, soovida ise uue jahiseltsi asutada ja jahipiirkonna kasutusõiguse luba taotleda¹⁶. Olukorras, kus jahipiirkonna kasutusõiguse lube antakse välja tähtajatult, ei pruugi aga hetkel ilma jahipiirkonna kasutusõigusest jahiseltsidel ega ka tulevikus asutatavatel uutel jahiseltsidel olla realselt ettenähtavat võimalust jahipiirkonna kasutusõiguse loa taotlemiseks.

¹⁴ Ühtlasi tuleneb JahiS eelnõu § 63 lõikest 2, et jahipiirkonna kasutusõiguse load, mis kehtivad uue jahiseaduse jõustumise hetkel, kehtivad ka uue seaduse jõustumisel edasi ulatuses, milles need ei ole jahiseaduse regulatsiooniga vastuolus, kuni nende kehtetuks tunnistamiseni või kehtivuse lõppemiseni JahiS § 19 alusel. Seejuures ei näe JahiS eelnõu § 19 enam ette loa kehtivuse lõppemist seoses loal märgitud tähtaja möödumisega (vrkl kehtiva JahiS § 16 lg 1 punktiga 1). Sisuliselt võib see minu hinnangul tähendada seda, et uue jahiseaduse jõustumisel muutuvad hetkel kehtivad jahipiirkonna kasutusõiguse load tähtajatuteks.

¹⁵ Asjaolule, et mitte kõigil jahiseltsidel ei pruugi olla jahipiirkonnakasutusõigust viitas keskkonnaminister oma 26.01.2010 mulle saadetud kirjas nr 15-5/09/14800-3. Täpsem teave selle kohta, kas ja kui mitmel eksisteerival jahiseltsil jahipiirkonna kasutusõigus puudub, mul hetkel ei ole.

¹⁶ Keskkonnaminister viitas oma 26.01.2010 mulle saadetud kirjas nr 15-5/09/14800-3, et 2008. aasta statistilise aastaaruande „Jahindus” kohaselt omas jahipiirkonna kasutusõigust 12 738 jahimeest ehk 76,8% jahimeestest.

Möönan, et ka olukorras, kus jahipiirkonna kasutusõiguse load on tähtjalised ning nende saamiseks toimuvad teatud kindla perioodi tagant n-õ konkursid (eeldusel, et jahipiirkonna kasutusõiguse taotlejaid on rohkem kui üks), ei ole seni kasutusõiguse loata jahiseltsile jahipiirkonna kasutusõiguse loa saamine garanteeritud¹⁷. Sellegipoolest on sellisel juhul n-õ uutel jahiseltsidel vähemalt ajalises perspektiivis ettenähtav võimalus teatud kindlaksmääratud perioodi järel taas jahipiirkonna kasutusõigust taotleda. Kavandatava jahiseaduse regulatsiooni järgi, mis näeb ette olemasolevate aga ka tulevikus väljaantavate jahipiirkonna kasutusõiguse lubade¹⁸ tähtjatu kehtivuse, jahipiirkonna kasutusõigusega jahiseltsidel sellist võimalust ei ole. Samuti ei ole olemasolevatel, kuid jahipiirkonna kasutusõigusega jahiseltsidel ega ka võimalikel uutel jahiseltsidel uue jahiseaduse eelnõu valguses – olukorras, kus kõikidel jahipiirkondadel on juba kasutajad – arvestatavaid võimalusi jahipiirkonna kasutusõiguse saamiseks midagi ise ette võtta. Uue jahiseaduse regulatsiooni kohaselt oleks jahipiirkonna kasutusõigusega jahiseltsidel küll võimalus jahipiirkonna kasutusõiguse luba taotleda, kui mõni jahipiirkond kasutusõiguse loa kehtivuse lõppemise või kehtetuks tunnistamise tõttu n-õ vabaneb (JahiS eelnõu § 19 lõiked 1–2 ja § 19 lg 4), kuid samas ei ole kasutusõiguse luba taotleda soovijal endal võimalik seniste kasutusõiguse lubade kehtivuse lõppemist või kehtetuks tunnistamist arvestatavalt mõjutada.¹⁹

Jahiseaduse eelnõu seletuskirjas selgitatakse jahipiirkonna kasutusõiguse tähtjatuks muutmisega seondult, et ulukiressursi jätkusuutliku majandamise seisukohalt tuleb eelistada pikaajalisi kasutuslepinguid. Samuti viidatakse, et jahipiirkonna kasutusõiguse loa tähtjatu kehtivus vähendab halduskoormust.²⁰ Seejuures ei nähtu aga seletuskirjast, mille arvelt ja arvestuslikult kui palju halduskoormus seoses jahipiirkonna kasutusõiguse loa tähtjatuks muutmisega (võrreldes kehtivas jahiseaduses sätestatud 10-aastase tähtjaga) väheneb.

Nagu eespool mainisin, seondub jahipiirkonna kasutusõiguse lubade kehtivusaeg minu hinnangul küsimusega nende jahimeeste jahipidamisvõimalustest, kes ei kuulu juhupiirkonna kasutusõigust omavasse jahiseltsi või kellel ei ole endal jahipiirkonnas maad. Möönan, et iseenesest võivad halduskoormuse vähendamine ja eelkõige ulukiressursside jätkusuutlik majandamine olla legitiimseteks eesmärkideks, mis õigustavad PS §-s 19 sätestatud üldise vabaduspõhiõiguse piiramist. Samas ei ole ma veendunud, et valitud vahend – jahipiirkonna kasutusõiguse loa tähtjatu kehtivus – on ühelt poolt nimetatud eesmärke ja teisalt jahiseltsi mitte kuuluvate ja jahipiirkonnas maad mitte omavate jahimeeste jahipidamisõiguse piiramise seisukohast mõõdukas. **Sellest lähtuvalt teen Riigikogule ettepaneku veel kord kaaluda jahipiirkonna kasutusõiguse lubade tähtjatuks muutmise põhjendatust ja selle võimalikke tagajärgi.**

2.3. Jahipidamisõiguse tasu

Olles selgitanud jahipiirkonna kasutusõigust omavatesse jahiseltsidesse mitte kuuluvate ning jahipiirkonnas maad mitte omavate jahimeeste jahipidamise võimaluste piiratust, soovin viimaks juhtida tähelepanu eelnõus toodud jahipidamisõiguse eest makstava tasu regulatsioonile.

¹⁷ Näiteks olukorras, kus koostöö senise jahipiirkonna kasutaja ja piirkonnas maad omavahe maaomanike vahel sujub, ei tähenda jahipiirkonna kasutusõiguse loa tähtjaline kehtivus seda, et tähtjatu saabudes tuleks senine jahipiirkonna kasutaja tingimata välja vahetada. Kui senine koostöö jahipiirkonna kasutaja ja maaomanike vahel on hea, ei ole senisel jahipiirkonna kasutajal eelduslikult probleeme saamaks maaomanikega nende kinnisasjadel jahipidamise korraldamiseks kokkulepet (vt JahiS eelnõu § 14 lõiked 5–6) ning jätkata ka uuel perioodil jahipiirkonna kasutamist.

¹⁸ Nt olukorras, kus mõni jahipiirkonna kasutaja ise jahipiirkonna kasutusõigusest loobub või kui kasutusõiguse loa saanud juriidiline isik või riigiasutus likvideeritakse.

¹⁹ Teoreetiliselt on jahipiirkonna kasutusõigust taotleda soovival jahiseltsil võimalik võtta ühendust erinevate jahipiirkondade maaomanikega ja püüda veenda neid algatama jahipiirkonna senise kasutaja kasutusõiguse loa kehtetuks tunnistamine (JahiS eelnõu § 19 lg 2 p 2).

²⁰ Jahiseaduse eelnõu seletuskiri on kättesaadav internetis: <http://www.riigikogu.ee>.

JahiS eelnõu § 7 näeb ette jahipidamisõiguse eest tasu maksmise. JahiS eelnõu § 7 lg 2 järgi makstakse tasu kord aastas keskkonnatasude seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide järgi Jahiseaduse eelnõu seletuskirjas nimetatakse jahipidamisõiguse tasu ka nn jahimehe aastamaksuks. Jahiseaduse eelnõuga täiendatakse jahipidamisõiguse tasu osas ka keskkonnatasude seadust. Kavandatav keskkonnatasude seaduse (edaspidi: *KeTS*) § 12¹ lg 3 näeb ette, et jahipidamisõiguse tasu alammäär on 10 eurot ja ülemmäär 20 eurot aastas; eelnõu kohane KeTS § 12¹ lg 2 sätestab, et jahipidamisõiguse tasu suuruse ning maksmise ja selle kontrollimise korra kehtestab keskkonnaminister määrusega, arvestades eelnimetatud piirmääradega²¹. Samuti näeb eelnõu ette, et KeTS § 37 lg 5 uue sõnastuse kohaselt makstakse jahipidamisõiguse tasu enne jahipidamisõiguse kasutama asumist.

Jahiseaduse eelnõust ja seletuskirjast ei selgu, kas ja kuidas on jahipidamisõiguse tasu seotud jahimeeste tegeliku võimalusega jahti pidada, s.t kas jahipidamisõiguse tasu määramisel arvestatakse ka sellega, kas jahitunnistust omaval jahimehel on olnud aasta jooksul võimalus jahilube saada²², et siis nende alusel jahti pidada. Nagu eespool kirjeldasin, võivad nende jahitunnistust omavate jahimeeste, kes ei kuulu jahipiikonna kasutusõigust omavasse jahiseltsi ning kellel ei ole ka endal üheski jahipiirkonnas maad, võimalused jahilube saada – ja seega võimalused jahti pidada – olla üpris kitsad.

Jahipidamisõiguse tasu reguleerivatest eelnõu sätetest võib ühest küljest järeldada, et kõnealust tasu makstakse enne *jahipidamisõiguse kasutama hakkamist* (JahiS eelnõu § 64 p 10 millega muudetakse KeTS § 37 lõiget 5). Jahiseaduse eelnõu muudest sätetest nähtub seejuures, et jahipidamisõiguse kasutamiseks on isikul vaja vähemalt nii jahitunnistust, mis tõendab füüsilise isiku oskust jahti pidada (JahiS eelnõu § 34 lg 1) kui ka jahiluba, mis annab õiguse pidada ulukile jahti (JahiS eelnõu § 38 lg 1). Sellest võib järeldada, et jahimees saab jahipidamisõigust hakata kasutama alles siis, kui ta on saanud jahiluba. Samas näeb aga jahiseaduse eelnõu ette, et jahipidamisõiguse tasu *makstakse kord aastas* (JahiS § 7 lg 2), millest võib järeldada, et tasu tuleb maksta sõltumata sellest, kas isik on konkreetsel aastal mõne jahiluba saanud (ja asunud selle alusel jahipidamisõigust kasutama). Sellele järeldusele viitab (kaudselt) ka Keskkonnaministeeriumi jahiseaduse eelnõu kooskõlastamise käigus esitatud selgitus Kaitseministeeriumi esitatud jahipidamisõiguse tasu puudutavale märkusele. Nimelt selgitas Keskkonnaministeerium, et jahipidamisõiguse tasu kui ressursikasutustasu ei ole seotud sellega, mitu jahiluba jahimees aastas kasutab²³.

Eeltoodud jahipidamisõiguse tasu puudutavat mõttekäiku arvesse võttes teen **Riigikogule ettepaneku täpsustada jahipidamisõiguse tasu regulatsiooni selliselt, et oleks üheselt aru saadav, kas ja millal peavad jahimehed jahipidamisõiguse tasu maksuma**. Seejuures võib

²¹ Ka jahiseaduse eelnõu § 64 p 6, millega muudetakse KeTS § 31 lõiget 3 teeb viite keskkonnaministri määrusele, sätestades, et jahipidamisõiguse tasu suurus määratakse KeTS § 12¹ lõikes 2 toodud määrusega.

Märgin siiski, et käesoleva seisuga ei ole veel jahiseaduse eelnõu kohase KeTS § 12¹ lõike 2 alusel antava keskkonnaministri määruse, millega mh määratakse jahipidamisõiguse tasu suurus, täpne sisu teada. Jahiseaduse eelnõu seletuskirja lisa 2 on esitatud jahiseaduse alusel antavate rakendusaktide kavandid, sh keskkonnaministri määruse „Jahipidamisõiguse tasu suurus ning maksmise ja selle kontrollimise kord” kavand. Kõnealusest kavandist ei selgu, kas ja mil määral on jahipidamisõiguse tasu seotud sellega, kas jahitunnistust omav jahimees aasta jooksul reaalselt jahipidamisõigust kasutas (s.t väljastatud jahilubade alusel jahti pidas). Jahiseaduse eelnõu seletuskirjale lisatud keskkonnaministri määruse kavand kättesaadav Internetis: <http://www.riigikogu.ee>.

²² JahiS eelnõu § 38 lg 1 sätestab, et jahiluba annab õiguse pidada ulukile jahti ning et jahiluba antakse kehtivat jahitunnistust omavale isikule.

²³ Jahiseaduse eelnõu kooskõlastamise käigus esitatud märkuste ja ettepanekute arvesse võtmise tabel, märkus nr 59. Kättesaadav internetis: <http://eelvoud.valitsus.ee>, jahiseaduse eelnõu toimiku number: 12-1074.

vajalik olla hinnata ka jahipidamisõiguse tasu maksmise regulatsiooni nende ilma maata jahimeeste seisukohast, kes ei kuulu ühessegi jahipiirkonna kasutusõigust omavasse jahiseltsi ning kelle võimalused jahti pidada võivad seeläbi olla üpris piiratud.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri ülesannetes